

JUDr. Jeroným TEJC
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 26. června 2026
Č.j. MSP-512/2024-ODKA-SPZ/7
Počet listů: 2
Přílohy: 5

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

J. Š. – stížnost pro porušení zákona

Přílohy:

- 1) zpráva Vojenského ústředního archivu ze dne 21. 12. 2020
- 2) zpráva Vojenského ústředního archivu ze dne 21. 1. 2021
- 3) kompaktní disk obsahující naskenovaný rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu Brno ze dne 14. 9. 1956, sp. zn. 3 T 280/56
- 4) opis z evidence Rejstříku trestů fyzických osob ze dne 11. 3. 2026
- 5) přepis rozsudku poskytnutý JUDr. Lubomírem Müllerem jako podatelem podnětu ke stížnosti pro porušení zákona

Podle § 266 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), podávám ve prospěch obviněného J. Š.,

stížnost pro porušení zákona

proti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu Brno ze dne 14. 9. 1956, sp. zn. 3 T 280/56, který nabyl právní moci dne 18. 9. 1956.

Napadené rozhodnutí

1. Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu Brno ze dne 14. 9. 1956, sp. zn. 3 T 280/56, byl obviněný J. Š. (dále jen „obviněný“), uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. (dále jen tr. zák. z r. 1950), jehož se dopustil tak, že:

„dne 14. 8. 1956 po nástupu na vojenské cvičení u svého útvaru ve Valašském Meziříčí odmítl s odvoláním na své náboženské přesvědčení obléci vojenský stejnokroj a podrobit se vojenskému výcviku.“

2. Za tento skutek byl obviněnému podle § 270 odst. 1 tr. zák. z r. 1950 uložen trest odnětí svobody na čtrnáct měsíců a současně byla podle § 43 tr. zák. z r. 1950 vyslovena ztráta čestných práv občanských a práv uvedených v § 44 odst. 2 tr. zák. z r. 1950 na dobu čtyři roky.
3. Obviněný vykonal trest odnětí svobody dne 16. 10. 1957.
4. Advokát JUDr. Lubomír Müller v podnětu ke stížnosti pro porušení zákona ze dne 21. 11. 2020 mimo jiné uvádí, že obviněný J. Š. zemřel v roce 2004. Toto tvrzení se nepodařilo z dostupných evidencí potvrdit.

Právní posouzení

5. Napadeným rozsudkem a v řízení, které mu předcházelo, byl porušen zákon v neprospěch obviněného v § 270 odst. 1 písm. b) tr. zák. z r. 1950.

Relevantní právní úprava

6. Podle § 15 odst. 1 ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústavy Československé republiky, platilo: „Svoboda svědomí se zaručuje“.
7. V § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), se uvádělo: „Účelem trestního řádu je upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni“.
8. Ustanovení § 2 odst. 3 tr. ř. z r. 1950 určovalo: „Úkolem soudu v trestním řízení je zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech (...)“.
9. Podle § 270 odst. 1 písm. a) a b) tr. zák. z r. 1950 ve znění účinném do 31. 12. 1956 platilo: „Kdo se úmyslně vyhne plnění služební povinnosti nebo služebního úkonu tím, že a) poškodí se na zdraví, opije nebo učiní jinak nezpůsobilým, nebo b) padělá listinu, předstírá nemoc, použije jiného úskoku nebo se odvolává na náboženské nebo jiné přesvědčení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na pět let.“
10. V čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv ze dne 10. 12. 1948 (VDLP) se uvádí: „Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství; toto právo zahrnuje v sobě i volnost změnit své náboženství nebo víru, jakož i svobodu projevovat své náboženství nebo víru, sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, vyučováním, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou a zachováváním obřadů.“

Posouzení předmětné věci

11. Čin obviněného, tedy odmítnutí vykonávání povinností v souvislosti s výkonem vojenské služby z důvodu náboženského vyznání, směřoval k uplatnění základního práva občana zaručeného ustanovením § 15 odst. 1 Ústavy ČSR z r. 1948 a dále čl. 18 VDLP.
12. Ústavní soud v obdobné věci v nález ze dne 7. 10. 1998, sp. zn. II. ÚS 285/97, konstatoval:

„U stěžovatele se jednalo o uplatnění práva na svobodu myšlení, svědomí i náboženství, jak to má na mysli čl. 18 VDLP. Ústava z r. 1948, platná v r. 1959, tuto svobodu svědomí a vyznání sice formálně zaručovala, ovšem norma nižší právní síly (zákon), aby takovéto právo občan mohl realizovat, vydána nebyla a praktická ustanovení jiných norem nižší právní síly tuto svobodu prakticky likvidovala. Stěžovatel tedy neměl vůbec žádnou možnost, aby mohl dostát svým povinnostem, uloženým mu zákonem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím.“

13. Jednání obviněného nemělo být posouzeno jako trestný čin, neboť z výše uvedených skutečností plyne, že nenaplnuje znaky trestného činu. Nižší vojenský soud Brno tak v rozporu se svými povinnostmi vyplývajícími z ustanovení § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 tr. ř. z r. 1950 nepřihlédl ke shora uvedeným skutečnostem a obviněného uznal vinným nedůvodně.
14. Svým jednáním, za které byl bývalým Nižším vojenským soudem Brno odsouzen, totiž obviněný pouze uplatnil právo na svobodu vyznání zaručené v § 15 odst. 1 Ústavy ze dne 9. 5. 1948, která sice tuto svobodu formálně garantovala, ovšem bez toho, že by byla vydána navazující norma nižší právní síly, jakož i právo na svobodu svědomí a náboženské přesvědčení ve smyslu čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv OSN ze dne 10. 12. 1948.
15. Občan, kterému jeho svědomí nebo náboženské vyznání bránilo ve výkonu vojenské služby, přitom až do 14. 3. 1990, kdy nabyl účinnosti zákon č. 73/1990 Sb., o civilní službě, neměl legální možnost zvolit alternativu k výkonu základní vojenské služby. Proto nemohl dostát svým zákonným povinnostem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím.
16. Jednání obviněného tak, jak je popsáno v napadeném rozsudku, z tohoto důvodu není a nebylo trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti.
17. Napadený rozsudek je místy hůře čitelný, nicméně podstatné části, tj. popis skutku, právní kvalifikace a uložený trest, jsou z něj patrné. Ve spojení s opisem z evidence Rejstříku trestů je rozhodnutí přezkoumatelné.
18. Pro případ, že by Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky pro rozhodnutí o této stížnosti pro porušení zákona v neveřejném zasedání, s takovým postupem souhlasím.

Návrh

S ohledem na výše uvedené skutečnosti navrhuji, aby Nejvyšší soud:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu Brno ze dne 14. 9. 1956, sp. zn. 3 T 280/56, byl v neprospěch obviněného porušen zákon v § 270 odst. 1 písm. b) tr. zák. z r. 1950.
- 2) Citovaný rozsudek podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil a zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.
- 3) Postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

